

Nr 159.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1929 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa med förslag till sinnessjuklag m. m. sammanhängande frågor jämte en i ämnet väckt motion.

(3:e avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 8 februari 1929 dagtecknad proposition, nr 89, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av statsrådsprotokollet över socialärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels föreskriva, att vad i gällande avlöningsbestämmelser eller eljest av riksdagen godkända stadganden finnes föreskrivet beträffande statens hospital och asylor skall från och med den 1 januari 1931 avse statens sinnessjukhus;

dels besluta, att nu befintliga befattningar såsom hospitalsläkare av 1:a och 2:a klass, respektive såsom syssloman av 1:a, 2:a och 3:e klass, skola från och med den 1 januari 1931 upptagas under de ändrade benämningarna förste och andre läkare, respektive intendent av 1:a, 2:a och 3:e klass;

dels ock godkänna följande stadganden att, utöver av 1925 års riksdag godkända särskilda bestämmelser beträffande tjänstemän vid ifrågavarande anstalter, från och med den 1 januari 1931 lända till efterrättelse beträffande bemälda tjänstemän, nämligen:

»Vid sinnessjukhus anställd befattningshavare, som åtnjuter tjänstebostad, må icke där mot betalning till vård mottaga sinnessjuk eller sinnesslö.

Läkare eller intendent, som icke åtnjuter tjänstebostad, är pliktig att vara boende i närheten av vederbörande sinnessjukhus.»

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med förevarande proposition har utskottet till behandling förehåft en inom andra kammaren av herr *G. Andersson* i Rasjön m. fl. väckt motion, nr 366, vari föreslagits, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 89 måtte i frågan om ersättning åt sinnessjukhusdirektionernas ledamöter uttala, att till sådan ledamot, som för deltagande i direktionssammanträde eller för inställelse vid anstalten, som i direktionens ärenden eljest påkallas, icke äger uppbära traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet, måtte utgå ett dagtraktamente av 6 kronor.

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

»Bland de spörsmål, som framförts i Kungl. Maj:ts proposition, nr 89, såsom sammanhängande med förslaget till ny sinnessjuklag, märkes även frågan om traktamentsersättning åt ledamöterna i sinnessjukhusens direktioner. Efter en redogörelse för gällande bestämmelser och för sinnessjukkunnigas förslag i ämnet föreslår departementschefen i enlighet med de sakkunnigas mening, att resekostnads- och traktamentsersättning till ifrågasvarande ledamöter skall utgå efter allmänna resereglementet (reseklass I B). Samtidigt erinras i propositionen om, att förslag till nytt resereglemente förelagts riksdagen, varuti bland annat föreslås, att traktamentsersättning för dag icke skall åtnjutas för förrättning, som endast krävt frånvaro från bostads- eller tjänstgöringsort under högst 6 dagtimmar i följd. Det antages, att ifrågasvarande begränsning i rätten till traktamentsersättning skall i viss mån inverka på kostnaderna för här omhandlade ersättningar.

Ett tilläppande av allmänna resereglementets bestämmelser rörande resekostnads- och traktamentsersättning för här åsyftade befattningshavare innebär, att dessa i regel icke erhålla någon som helst ersättning för tidsspillan och besvär. De flesta ledamöterna i sinnessjukhusdirektionerna äro naturligt nog boende i sådan närhet av anstalterna, att traktamentsersättning icke utgår på grund av stadgandena i 17 paragraf 1 mom. i resereglementet. Därest det nu för riksdagen framlagda förslaget till nytt resereglemente antages, kommer sannolikt även en del av de direktionsledamöter, vilka tidigare kunnat erhålla traktamentsersättning, att gå miste om denna på grund av de ifrågasatta nya bestämmelserna i 2 mom. av ovannämnda paragraf i resereglementet.

Systemet att vissa förtroendemän i det allmännas tjänst skola uppoffra tid och arbetskraft utan någon som helst gottgörelse har på de flesta områden kommit ur bruk. Det förefaller därför lämpligt att i sammanhang med införande av den nya sinnessjuklagen jämväl frågan om en rimlig ersättning till ledamöterna i direktionerna för sinnessjukhusen upptages till prövning. På närliggande områden, exempelvis vid landstingens sjukhusväsende, lämnas numera som regel gottgörelse till även sådana ledamöter av styrelser och direktioner, vilka äro bosatta å sammanträdesorten eller på så nära avstånd från denna, att ersättning icke utgår enligt resereglementet. Det synes vara ett rättvist och billigt krav, att staten på liknande sätt i någon mån gottgör dem, som oftast med stort nit nedlägga ett intresserat arbete som ledamöter i sinnessjukhusdirektionerna.

Enklast torde saken ordnas så, att i den kungl. kungörelse, som utfärdas i saken, inflöte en bestämmelse av innehåll, att traktamentsersättning med ett visst belopp, förslagsvis 6 kronor, tillerkändes ifrågasvarande ledamöter, även för de fall, då traktamentsersättning icke utgår enligt allmänna resereglementet. I betraktande av det begränsade antal befattningshavare det här gäller, lärer statens merutgifter vid en sådan anordning komma att stanna vid ett mycket måttligt belopp. Vi vilja i detta sammanhang erinra, att i motiveringen till Kungl. Maj:ts proposition nr 40 med förslag till all-

mänt resereglemente förutsatts (sid. 17), att frågor om traktamentsersättning till vissa befattningshavare lämpligen skall kunna regleras genom särskilda föreskrifter.»

Vid granskning av förevarande proposition har utskottet ansett sig böra i huvudsak ansluta sig till de synpunkter, departementschefen framfört.

I vissa avseenden har utskottet dock funnit sig icke kunna biträda departementschefens mening.

Enligt 20, 34, 39 och 50 §§ i det för innevarande riksdag framlagda förslaget till sinnessjuklag m. m. skulle medicinalstyrelsen hava att handlägga vissa ärenden rörande utskrivning samt förhör vid domstol angående å sinnessjukhus intagna personer. Vid sådan handläggning skulle enligt förslaget medicinalstyrelsen jämlikt 2 § i detsamma bestå av — förutom chefen för den byrå, till vars handläggning ärendet hör, samt ytterligare en byråchef, i vars ställe dock generaldirektören själv kunde inträda — en av psykiatrerna i medicinalstyrelsens vetenskapliga råd ävensom två av Konungen särskilt utsedda lekmannaledamöter. Till nämnda psykiatrer skall enligt redan gällande föreskrifter för varje inställelse utgå ett arvode av 40 kronor eller, om ifrågavarande psykiater åtnjuter särskilt årsarvode, ett arvode av 30 kronor. För de båda lekmannaledamöterna har jämväl ett arvode av 40 kronor för varje inställelse ansetts böra bestämmas.

Jämlikt riksdagens numera fattade beslut i fråga om sagda lagförslag skola berörda ärenden handläggas av en särskild nämnd (sinnessjuknämnden), bestående av fem ledamöter, varav chefen för medicinalstyrelsen skall vara självskriven. Av övriga ledamöter skola två vara i sinnessjukvård särskilt kunniga läkare och en vara eller hava varit ordinarie innehavare av domarämbete. Vid sådant förhållande torde riksdagen icke nu böra yttra sig i arvodesfrågan utan lärer därmed kunna anstå, tills frågan ånyo upptages till prövning från Kungl. Maj:ts sida. I detta sammanhang vill utskottet hava uttalat, att utskottet icke tagit ståndpunkt till frågan om anställande av en föredragande för förenämnda ärenden.

I meromnämnda lagförslag har förutsatts, att större sinnessjukhus skulle uppdelas på flera avdelningar med särskilda sjukvårdsläkare. Frågan om en sådan uppdelning har, såsom i propositionen erinrats, i ett speciellt fall förut varit föremål för riksdagens prövning, varvid riksdagen, med hänsyn till att förslaget till lag om vård av sinnessjuka då icke prövats, avslög Kungl. Maj:ts framställning i ämnet. Ehuru utskottet numera, då spørsmålet i fråga upptages helt generellt, lika med departementschefen anser, att nya överläkarterjänster böra inrättas vid de större av statens sinnessjukhus, har utskottet dock icke kunnat ansluta sig till departementschefens mening, att de ifrågasatta nya tjänsterna böra i lönehänseende fullt likställas med överläkare av 2:a klass, vilka senare handhava såväl sjukvårdsledningen som den administrativa ledningen vid respektive hospital.

Lämpligheten av den förordade indragningen av sekreterarbefattningarna

hos direktionerna har utskottet ansett likaledes kunna ifrågasättas. Av skäl, medicinalstyrelsen i denna fråga anført, synes utskottet fog föreligga för att den nuvarande anordningen bibehålles.

Vad vidare angår spørsmålet om traktamentsersättning åt direktionsledamöter, delar utskottet den i förberörda motion framförda meningen, att sådan ledamot, vilken för deltagande i direktionssammanträde eller för inställelse vid anstalt, som i direktionens ärenden eljest påkallas, icke äger uppbära traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet, bör erhålla visst dagtraktamente.

Enligt Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag skulle befattningarna såsom syssloman av 1:a, 2:a och 3:e klass i samband med sinnessjuklagens trädande i kraft den 1 juli 1931 upptagas under de ändrade benämningarna intendent av 1:a, 2:a och 3:e klass. I likhet med vad 1902 års löneregleringskommitté på sin tid beträffande denna fråga ansåg, har utskottet icke funnit bärande skäl föreligga för förändringarna ifråga.

Utskottet får slutligen uttala önskvärdheten av att riksdagen vid förnyat föreläggande för riksdagen av de spørsmål, som i propositionen berörts och som föranlett erinringar från utskottets sida, måtte få del av det förslag till stadga angående sinnessjukvården i riket, som då kan vara inom socialdepartementet uppgjort.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I:o att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition

a) föreskriva, att vad i gällande avlöningsbestämmelser eller eljest av riksdagen godkända stadganden finnes föreskrivet beträffande statens hospital och asyler skall från och med den 1 januari 1931 avse statens sinnessjukhus;

b) besluta, att nu befintliga befattningar såsom hospitalsläkare av 1:a och 2:a klass skola från och med den 1 januari 1931 upptagas under de ändrade benämningarna förste och andre läkare;

c) godkänna följande stadganden att, utöver av 1925 års riksdag godkända särskilda bestämmelser beträffande tjänstemän vid ifrågavarande anstalter, från och med den 1 januari 1931 lända till efterrättelse beträffande bemälda tjänstemän, nämligen:

»Vid sinnessjukhus anställd befattningshavare, som åtnjuter tjänstebostad, må icke där mot betalning till vård mottaga sinnessjuk eller sinnesslö.

Läkare eller syssloman, som icke åtnjuter tjänstebo-

stad, är pliktig att vara boende i närheten av vederbörande sinnessjukhus.»

samt

II:o) att herr Anderssons i Rasjön m. fl. motion II: 366, må anses besvarad genom vad utskottet ovan anført.

Stockholm den 29 maj 1929.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, Olof Olsson, O. Bergqvist, J. Nilsson* i Malmö, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *C. A. Carlsson* i Gävle, *N. J. M. Svensson* i Kompersmåla, *C. I. Asplund, E. A. Lundell, D. A. Petrén* och *O. A. Ernfors* ;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund* i Brattfors, *P. Nilsson* i Bonarp, *C. R. Jansson* i Falun, *P. M. Olsson* i Blädinge, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *B. F:son Holmgren, E. J. Wigforss, J. Olofsson* i Digernäs, *G. Strindlund, O. Andersson* i Höör och *J. Jönsson* i Revinge.
